

Zelfstandigheidswijzer

Wegwijzer richting 18 jaar en daarna

Document nummer	Versie	Datum vastgesteld	Datum instemming/ advies OR	Datum advies CR
2.2.1.1	1.0	Juli 2020	-	-
Aantal pagina's	Revisie- datum	Document verantwoordelijke	Bestemd voor	
21	01-2021	Hilbrand Beukema	Medewerkers Gezinshulpverlening met Verblijf, Pleegzorg en Gezinshuizen	

Dit document is onderdeel van het kwaliteitssysteem van Yorneo en is beschikbaar via het intranet.
Papieren versies zijn alleen geldig op de datum van afdrukken.

1. INLEIDING

De Zelfstandigheidswijzer bestaat uit 3 delen. Deze delen houden verband met elkaar, maar kunnen ook los worden gebruikt.

1. Checklist 17+

Een afvinklijstje om in 1 oogopslag te kunnen zien welke praktische zaken er (nog) geregeld moeten worden.

2. Zelfstandigheidsscan

Een vragenlijst die kan helpen om een beeld te vormen van de vaardigheden die horen bij zelfstandigheid én hoe het daar mee staat.

3. Hoe dan?

Uitleg en hulp bij de praktische zaken die geregeld moeten worden (uit de checklist).

De Zelfstandigheidswijzer is voor en met jongeren ontwikkeld en is nooit af. Alle suggesties, verbeteringen en aanvullingen zijn welkom: hilbrand.beukema@yorneo.nl

Dank aan iedereen die tot nu toe een bijdrage heeft geleverd. Speciale dank aan E., een van 'onze' pleegkinderen: hij zette ons op het goede spoor!

1. CHECKLIST 17+

		Meer info	17	Hieronder evt. maanden invullen van 17 ^e tot 18 ^e verjaardag												18	Evt. opmerkingen:	Klaar ✓
	Zelfstandigheidscan doen	Blz 4	x															
1	Administratie/map aanmaken	Blz. 9		x														
2	Email adres aanmaken	Blz 9			x													
3	Financiële begroting	Blz 9				x												
4	Spaarplan	Blz 10					x											
5	Bankrekening	Blz 11						x	x									
6	DigiD	Blz 11								x								
7	Zorgtoeslag	Blz 12									x							
8	Account Mijn Overheid activeren	Blz 12										x						
9	Zorgverzekering	Blz 13											x					
10	WA & aansprakelijkheidsverzekering	Blz 13													x			
11	Donorregistratie ja/nee	Blz 14													x			
12	Overige verzekeringen	Blz 15													x			
13	Oriënteren/inschrijven school	Blz 16																
14	Studiefinanciering/ tegemoetkoming studiekosten	Blz 16																
15	OV-kaart	Blz 17																
16	(bij)baan zoeken	Blz 18																
17	Op kamers gaan	Blz 18																
18	Extra/aanvullende hulp regelen	Blz 19																

Legenda

verstandig/handig	onmisbaar	afhankelijk van situatie	verplicht
-------------------	-----------	--------------------------	-----------

2. ZELFSTANDIGHEIDSSCAN

Deze 'scan' kan door jongere en/of iemand anders worden ingevuld. Het is niet bedoeld om normen te stellen, maar om de balans op te maken en vooral als hulpmiddel **om in gesprek te gaan met elkaar**.

1. PERSOONLIJKE VERZORGING:	N.v.t.	Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Uiterlijke verzorging algemeen (kleding, schoenen, haardracht etc.)					
- Kleding/uiterlijk afgestemd op situaties (school/vrije tijd/etc.)					
- Hygiëne (douchen/wassen etc.)					
- Kapsel/baard/haargroei (kapper, scheren etc.)					
- Gebit (tanden poetsen, tandartsbezoek)					
2. GEZONDHEID:		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Bewegen (denk aan sport, maar ook van/naar school, etc.)					
- Eten (gevarieerd, bewust en met mate)					
- Niet (of gecontroleerd omgaan met) roken					
- Niet (of gecontroleerd omgaan met) drinken (alcohol)					
- Geen (of gecontroleerd/minimaal gebruik van) drugs					
- Nachtrust (lengte, kwaliteit, dag/nachtritme)					
- Balans inspanning/ontspanning					
3. TIJDSBESTEDING:		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- School en/of werk					
- Vrije tijd (sport/hobby's etc.)					
- Alleen kunnen zijn					

- Je prettig voelen in bijzijn van anderen					
- Zelfstandig afspraken kunnen maken/inplannen					
- Nieuwe initiatieven kunnen ontplooiën					
4. FINANCIËN		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Omgaan met een klein budget (zakgeld/kleedgeld)					
- Omgaan met grotere bedragen (huur, zorgtoeslag, etc.)					
- Kunnen sparen (als dat nodig is)					
- Uit komen met je geld (aan het einde van de maand)					
- Internetbankieren					
5. LEEFRUIMTE & ZELFSTANDIG WONEN		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Een kamer/woning zoeken & vinden					
- Een uitzet regelen					
- Kamer/woning inrichten					
- Post afhandelen (bank/belasting/verzekering/etc.)					
- Leefruimte/woning schoon en op orde houden					
- Boodschappen doen					
- Koken					
- De was doen (en drogen)					
- Was opvouwen en opbergen (evt. strijken)					
6. TOEKOMSTPERSPECTIEF & MOTIVATIE		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Er is een plan voor het komende jaar (wonen, school, werk, etc.) en hier is aandacht voor					
- Er is een droom, wens, idee of plan over toekomstig beroep of richting					

- Er is een droom, wens, idee of plan over waar wanneer (zelfstandig) te wonen en evt. waar					
- Er is motivatie om te werken aan vaardigheden en stappen te zetten die nodig zijn om zelfstandig te worden					
- Er is plezier in het leven en de toekomst wordt als positief gezien					
7. PERSOONLIJK		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- De eigen emoties worden herkend en er is kennis over hoe deze van invloed zijn					
- Emoties mogen en kunnen gedeeld met anderen					
- Eventuele nare gebeurtenissen zijn grotendeels verwerkt en/of zijn hanteerbaar zodat ze niet (ernstig) belemmeren					
- Wanneer nodig zijn er vaardigheden om emoties onder controle te krijgen en goede beslissingen te blijven nemen					
- Zicht op eigen kunnen en wat nog beter kan					
- Zelfvertrouwen om te kunnen doen wat passend is bij de leeftijd					
- Uitdagingen aan gaan					
- Eerlijk zijn					
- Bovenstaande vraag is naar waarheid ingevuld ;-)					
- Aan afspraken houden					
- Verantwoordelijk voelen voor het halen van doelen					
- Ordelijk en zorgvuldig werken					
- Mogelijkheden zien en nieuwe ideeën hebben					
- Omgaan met veranderingen					
- Resultaatgericht en ambitieus					
- Van fouten leren					
- Vertrouwen in anderen					
- Stabiël en kan tegen een stootje					
- Weerstand bieden aan verleidingen					
- Voor eigen belangen opkomen					
- Doorzetten					

- Optimistisch, kansen zien					
- Hulp vragen als dat nodig is en weten waar je moet zijn					
- Grenzen aan geven (ook in liefdesrelaties)					
- Seksuele ontwikkeling					
- Gender					
- Roots/herkomst (regio/nationaliteit)					
8. SOCIAAL		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Luisteren					
- Verplaatsen/inleven in anderen					
- Rekening houden met anderen					
- Helpen en ondersteunen van anderen					
- Leiding nemen					
- Accepteren als anderen de leiding nemen					
- Relaxed blijven bij spannende situaties en conflicten					
- Bijdragen aan dat spannende situaties of conflicten stoppen					
- Vrienden(netwerk)					
- Familie					
- Samenwerken					
- (liefdes)relatie onderhouden					
9. MAATSCHAPPELIJK		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Beheersing Nederlandse taal en schrift					
- Acceptatie en respect voor mensen met verschillende achtergronden					
- Milieubewust					
- Respect voor eigendommen van anderen					
- Gedrag in het verkeer					

- Houden aan de Nederlandse wet					
10. ZINGEVING		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
- Uiting kunnen/willen geven aan, of tijd hebben/krijgen/maken voor zingeving (het hoe en waarom van het leven, religie etc.)					
11. OVERIG (zelf in te vullen)		Tevreden. Dit is oké zo/dit is voldoende onder de knie en/of behoeft (nu) geen aandacht (meer).	Kan beter. Dit kan beter/anders en/of dit verdient meer aandacht/ tijd/oefening.	Flinke uitdaging. Dit moet anders en/of dit heeft nog veel aandacht/ tijd/oefening nodig.	Anders. (vul in)
-					
-					
-					
-					
-					

3. HOE DAN?

uitleg en hulp bij de praktische zaken die geregeld moeten worden (uit de checklist)

3.1. Administratie bijhouden/map aanmaken

Om overzicht te houden en niets kwijt te raken is het handig om alle 17+/18+ op één plek te bewaren. Een goede keuze is een map waarin alles bewaard kan worden achter tabbladen. Bij voorkeur een dikke map (zie foto) met daarin tabbladen en een paar hoesjes, maar een andere map kan natuurlijk ook.

Stop bij voorkeur in deze map (voarin) de Zelfstandigheidswijzer en vul in op de checklist 17+ (hoofdstuk1) de maanden tot de 18e verjaardag. Dit maakt inzichtelijk wanneer het handig is welke stap te zetten.

Geef de tabbladen een naam; in ieder geval handig: school, bank, verzekering(en).

3.2. E-mailadres aanmaken

Een e-mailadres is tegenwoordig onmisbaar, zeker vanaf de middelbare school.

Nog geen e-mailadres?

Een e-mailadres is in principe gratis. Veel mensen hebben een e-mailadres via hun internetprovider.

Bijvoorbeeld ****@ziggo.nl of ****@kpn.com, etc. Een prima keuze, alleen is het nadeel dat als er ooit voor een andere provider wordt gekozen het e-mailadres niet behouden kan worden.

Aanmaken

Ga naar <https://www.consumentenbond.nl/alles-in-1/beste-e-mailprogramma>; hier een uitleg over de 3 meest gebruikte e-mail aanbieders en hun voor- en nadelen. Liever meer keuze? Google op 'gratis e-mail' en de mogelijkheden zijn eindeloos.

Tips:

- Bewaar het wachtwoord goed.
- Stel e-mail ook in op de mobiele telefoon, dan hoeft er niet apart te worden ingelogd om te zien of er nieuwe mails zijn.
- Kies een e-mailadres dat over een paar jaar (bijvoorbeeld bij solliciteren) ook nog kan.
'mallepietje@gmail.com' staat niet professioneel. Kies liever gewoon voor(letter)- en achternaam.
- In geval van cijfers aan het e-mailadres toevoegen, gebruik dan liever niet de geboortedatum, in verband met privacy.

3.3. Financiële begroting

Een financiële begroting helpt om inzicht te krijgen: wat komt er in en wat gaat eruit, en hoe zou dat moeten gaan vanaf de 18e verjaardag. Vanaf je 18e wordt het wat ingewikkelder met bijvoorbeeld een zorgpremie, zorgtoeslag en een aantal verzekeringen. Allemaal niet heel spannend, maar wel goed om op voorbereid te zijn.

Ook is het goed om te realiseren dat de 18-jarige echt helemaal zelf verantwoordelijk is (geworden) voor zijn of haar doen en laten en dus ook voor de financiën. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht blijven ouders niet financieel verantwoordelijk na het 18e jaar. Schulden of boetes moeten door de 18 jarige gewoon zelf worden opgelost. Ouders hebben wel een verplichting om hun kinderen tot hun 21e te ondersteunen.

Begroting maken

Zie invulschema in de bijlage. Vul de in- en uitgaven in zoals die nu zijn en zoals ze worden verwacht. Als nog niet bekend is wat de kosten/inkomsten zijn vul dan schattingen in. Kosten en inkomsten waar je vanaf je 18e rekening moet houden:

- Zorgtoeslag (in 2020 is dat voor de meeste situaties voor jongeren €104,00 per maand, maar hangt af een aantal factoren – zie <https://www.belastingdienst.nl/rekenhulpen/toeslagen/>)
- Zorgpremie (van ongeveer € 90,00 tot € 140,00 per maand afhankelijk van pakketkeuze)
- W.A. verzekering (ongeveer € 4,00 per maand)
- Mogelijk kosten: inboedelverzekering, scholing, boeken, huur, telefoon, gas/water/licht
- Mogelijk inkomsten van: werk, studiefinanciering, tegemoetkoming studiekosten, geld van ouders etc.

Financiën & beheer bespreken

Bespreek samen (jongere en ouders/verzorgers) in hoeverre de 18-jarige straks zelf zijn financiën kan beheren. Mocht blijken dat dit mogelijk (nog) niet kan dan zijn er verschillende mogelijkheden.

- Iemand in de omgeving vragen te helpen. Voordeel: de 18-jarige blijft gewoon zelf 'de baas' over zijn/haar budget. Nadeel: kans op onenigheid over in- en uitgaven.
- Bewindvoering. Als er echt zorgen zijn over hoe de 18-jarige met geld om gaat en er valt te verwachten dat hij/zij zonder in de problemen kan komen, dan kan diegene zelf of iemand anders bewindvoering aanvragen. Dat betekent dat iemand anders het geld beheert voor de 18-jarige. Het geld blijft gewoon van de 18-jarige, maar de 'bewindvoerder' beheert het en zorgt dat eerst alle verplichte uitgaven worden gedaan en dat de 18-jarige krijgt wat overblijft. Bewindvoering kan door een bekende worden gedaan (maar dit is niet altijd handig) of dit wordt uitbesteed aan een bedrijf(je). De kosten voor dat inhuren worden meestal door de gemeente vergoed. Meer informatie op <http://www.goedvertegenwoordigd.nl>.

3.4. Spaarplan

Vanaf 18 zijn er allerlei uitgaven die er tot dan toe niet waren. Denk aan verzekeringen en bijvoorbeeld studiekosten. Veel zal van de inkomsten, die er dan zijn, betaald kunnen worden. Voor andere zaken is het misschien wijs om alvast vóór 18 jaar geld opzij te zetten. Het kan verstandig zijn hier (ruim) van tevoren over na te denken en zo nodig al te gaan sparen.

Spaarplan maken

Vul hieronder in wat na 18 jaar (veel) geld gaat kosten, al dan niet eenmalig. Werk vervolgens uit wat er eventueel voor gespaard moet worden.

	Bedrag	Aantal geschatte maanden tot dit bedrag nodig is	Te sparen bedrag per maand
Uitzet (spullen die je nodig hebt om op jezelf te gaan wonen, denk aan borden, bestek, pannen, meubels, evt. wasmachine etc.)			
Borg voor huur (vaak 2-3 keer de huurprijs van een kamer)			
Buffer eigen risico? Zie https://www.consumentenbond.nl/zorgverzekering/verplicht-eigen-risico			

3.5. Bankrekening openen/wijzigen + spaarrekening

Vanaf 18 jaar heeft iedereen een eigen bankrekening nodig en eventueel een spaarrekening. De meeste jongeren hebben daarvoor ook al een eigen rekening waarop hun ouders of verzorgers mee kunnen kijken. Is er nog geen bankrekening? Dan is het slim om er een te gaan openen zodat er geoefend kan worden met pinnen, digitaal betalen, zicht houden op in- en uitgaven etc. Ook kan zakgeld of geld wat verdient wordt er op gestort worden. Tegenwoordig is het makkelijk zicht houden op financiën via internet en nóg handiger een app van de bank.

Let op; voor jongeren die onder jeugdzorg vallen zijn de spelregels soms anders. Overleg met de (gezins)voogd over wat de wensen en mogelijkheden zijn.

Zoeken en openen

Als er nog geen bankrekening is: bespreek samen of het wijs is vast een eigen rekening te openen.

Waar op te letten:

- Wel/niet rood kunnen staan
- Kosten rekening/pas
- Mogelijkheden internetbankieren
- Evt. keuze voor een duurzame bank (zie <https://eerlijkegeldwijzer.nl/bankwijzer/>)
- Op <https://www.consumentenbond.nl/betaalrekening> is meer informatie te vinden over verschillende banken

Overweeg ook een spaarrekening. Dat kan handig zijn om geld opzij te zetten (zie paragraaf 3.4 – spaarplan).

Tips

Maak afspraken over wie, hoe en wanneer (eventueel) anderen in het begin mee kijken.

Zodra de bankrekening is geopend installeer je de app van je bank voor overzicht en praktische functies.

3.6. DigiD

Iedereen die naar het gemeentehuis gaat of bijvoorbeeld het loket van de zorgverzekering of DUO (voor studiefinanciering) moet vaak een identiteitskaart of paspoort laten zien. Zo is de identiteit te bewijzen. Op internet is identificatie (bewijzen wie je bent) ook mogelijk, namelijk met een DigiD.

Met een DigiD (een gebruikersnaam en wachtwoord) is het mogelijk in te loggen op websites van de overheid en in de zorg. Je kunt daarmee bijvoorbeeld nog vóór je 18e zorgtoeslag aanvragen, maar ook in de toekomst komt ná je 18e de DigiD nog vaak van pas.

Let op: een DigiD aanvragen moet de gebruiker zelf doen, dit kan niet iemand anders doen.

Aanvragen

Ga naar <https://digid.nl/aanvragen> en vul de gegevens in. Heeft de jongere een mobiele telefoon? Vraag dan gelijk DigiD met een controlestap via sms aan. Het is dan ook mogelijk in te loggen op websites waarvoor deze controle verplicht is. De sms'jes die daarvoor nodig zijn, zijn gratis.

Je kan ook de DigiD-app op de mobiele telefoon zetten. Na activering van deze app log je in met een pincode en kan je na invoeren van een aangeboden koppelcode en het scannen van een QR-code vervolgens inloggen op websites waarvoor gebruik van een DigiD nodig is. Via de DigiD-app hoef je je gebruikersnaam en wachtwoord niet meer te gebruiken en onthouden.

Na het aanvragen komt de activeringscode na een paar dagen met de post.

Met deze activeringscode ga je door naar de volgende stap; dit keer naar <https://digid.nl/activeren> vul de gegevens in en activeer de Digid. Wanneer je gebruik maakt van de DigiD-app, kan je de app activeren met de activeringscode.

Let op: gebruikersnaam en wachtwoord en pincode zijn strikt persoonlijk. Bewaar en bescherm deze gegevens daarom goed en voorkom dat anderen er misbruik van kunnen maken. Niemand mag vragen om gebruikersnaam, wachtwoord of pincode. Niet per e-mail, telefoon of op welke manier dan ook.

3.7. Zorgtoeslag

Iedereen in Nederland moet zich verzekeren tegen zorgkosten en moet daarom een zorgverzekering afsluiten (paragraaf 3.9). Kinderen vallen tot hun 18e in principe onder de verzekering van hun ouders. Vanaf 18 jaar is het de verantwoordelijkheid van de jongere zelf om zich te verzekeren.

Zorgtoeslag is een 'vergoeding' van de overheid voor iedereen onder een bepaald inkomen om te helpen de zorgverzekering te kunnen betalen.

Dit bedrag is vanaf 2020 maximaal € 104,00 per maand. De meeste jongeren hebben hier recht op*. Een aantal maanden voor je 18e kan dit al worden aangevraagd, zodat het vanaf dat je 18 jaar wordt gelijk in kan gaan.

Aanvragen:

Ga naar https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/toeslagen/inloggen_op_mijn_toeslagen

- Klik dan op de knop 'Mijn toeslagen – inloggen met DigiD'
- Log in met je DigiD
- Klik op 'Aanvragen' (achter Zorgtoeslag – zie onder) en volg de stappen

Soort toeslag	Jaarbedrag volgens beschikking
Zorgtoeslag	Aanvragen >
Kindgebonden budget	Aanvragen >
Huurtoeslag	Aanvragen >
Kinderopvangtoeslag	Aanvragen >

*) Voor 2020 is het 'drempelinkomen' zorgtoeslag € 21.000,00. Wanneer je exact dit bedrag verdient of minder, dan ontvangt een **alleenstaande** de **maximale** zorgtoeslag van € 1.248,00 per jaar. Voor toeslagpartners geldt een **maximale** zorgtoeslag van € 2.388,00 per jaar.

3.8. Account Mijn Overheid activeren

Mijn Overheid geeft toegang tot post en persoonlijke gegevens van steeds meer overheidsorganisaties. Het is mogelijk via Mijn Overheid bijvoorbeeld de registratie bij de eigen gemeente te controleren. Ook ontvangt men hier desgewenst post van organisaties zoals de Belastingdienst, Kadaster, RDW, SVB, UWV en de gemeente. Inloggen bij Mijn Overheid gaat met de DigiD. Voor het ontvangen van post van deze organisaties kan je ook gebruikmaken van de app 'Mijn Overheid berichtenbox'.

Activeren

Ga naar <https://mijn.overheid.nl/> en klik op 'activeren'.

Log in met de digid en volg de stappen.

3.9. Zorgverzekering

Vanaf 18 jaar moet iedereen zelf een zorgverzekering afsluiten. Een zorgverzekering bestaat uit drie onderdelen: een basisverzekering, een aanvullende verzekering en een eigen risico.

1. De **basisverzekering** is voor iedereen verplicht. Wat in de basisverzekering zit is overal hetzelfde, want dit wordt bepaald door de overheid. De kosten zijn rond de € 110,00 per maand.
2. Een **aanvullende verzekering** is om extra te verzekeren voor bijvoorbeeld fysiotherapie of de tandarts. De kosten van een aanvullende verzekering verschillen erg. Kosten voor een aanvullende verzekering zijn te vergelijken op <https://www.independer.nl/zorgverzekering/intro.aspx>.

Voorbeeld:

Bij een slecht gebit en vaak gaatjes is het verstandig om een aanvullende verzekering voor de tandarts te nemen. Overleggen met de tandarts over te verwachten kosten is verstandig! Maar let goed op: wat is echt nodig? Het is mogelijk te kiezen voor vergoedingen van 50% tot 100%.

3. **Eigen risico:** iedereen heeft in 2020 een eigen risico van € 385,00 per jaar. Als iemand zorg nodig heeft, moet dit eerst zelf worden betaald tot € 385,-, voor bijvoorbeeld de medicijnen van een apotheek. Als de kosten boven die € 385,- komen betaalt de verzekering de kosten.

Voorbeeld:

Er hoeft GEEN eigen risico te betaald te worden bij de kosten die je maakt bij de huisarts, verloskundige zorg en kraamzorg, bevolkingsonderzoeken, griep prik en zorg die de aanvullende verzekering vergoedt als je die hebt.

4. **Vrijwillig eigen risico:** het eigen risico kan door de verzekerde worden verhoogd met € 500,00 (van € 385,00 naar € 885,00). Dit betekent dat het maandbedrag voor de verzekering lager wordt, maar het betekent ook dat alle kosten buiten de basisverzekering (en eventuele aanvullende verzekering) zelf moeten worden betaald tot € 885,00. Dit vrijwillig eigen risico is dus alleen verstandig als de kans op zorgkosten heel klein is.
5. In de polisvoorwaarden (ook wel 'verzekeringsvoorwaarden' genoemd) van de zorgverzekering staat wat de verzekering precies vergoedt en onder welke voorwaarden. In de polisvoorwaarden staat ook hoe vaak een behandeling wordt vergoed en of een eigen bijdrage moet worden betaald. Dat kan per verzekeraar verschillen. De polisvoorwaarden zijn te vinden op de website van de zorgverzekeraar.

Verzekering afsluiten

Iedereen moet zelf een keuze maken voor een zorgverzekering. Er zijn er ontzettend veel en allemaal bieden ze nét even wat anders. Daarbij veranderen de voorwaarden en premies elk jaar. De website <https://www.consumentenbond.nl/zorgverzekering>, kan helpen bij het maken van die keuze.

3.10. WA en aansprakelijkheidsverzekering particulariseren

Een aansprakelijkheidsverzekering is iets anders dan een WA-verzekering. Met een aansprakelijkheidsverzekering (AVP) is schade verzekerd die iemand zelf veroorzaakt. Deze verzekering is niet verplicht maar wel handig.

Een WA-verzekering is een verzekering voor auto's, brommers en motoren. Deze is wel verplicht.

Aansprakelijkheidsverzekering voor jezelf

Een persoonlijke aansprakelijkheidsverzekering is dus niet verplicht, maar wel handig! Hiermee is schade verzekerd die iemand zelf veroorzaakt, schade aan iemand anders of aan spullen van iemand anders. Bijvoorbeeld de nieuwe tv van een vriend uit de handen laten glippen of tijdens het fietsen per ongeluk een dure auto schampen en een lelijke (dure) streep in de lak trekken. Deze kosten worden in principe vergoed door de aansprakelijkheidsverzekering.

Als je nog bij je ouders woont of op kamers, dan kan je qua aansprakelijkheid terugvallen op de verzekering van je ouders. Woon je zelfstandig, dan is een eigen aansprakelijkheidsverzekering wel handig om af te sluiten. Meer informatie en tips over het afsluiten van een aansprakelijkheidsverzekering:

<https://www.consumentenbond.nl/aansprakelijkheidsverzekering> of
<https://www.kwikstart.nl/verzekeren/aansprakelijkheidsverzekering>

WA-verzekering voor auto of motor

WA staat voor wettelijke aansprakelijkheidsverzekering. De WA-verzekering voor auto of motor is verplicht. Ben je in het bezit van een auto, brommer of motor, maar heb je geen WA-verzekering? Dat is strafbaar.

Meer informatie en tips:

<https://www.consumentenbond.nl/autoverzekering/wa-verzekering-auto> of
<https://www.kwikstart.nl/verzekeren/wa-verzekering>

3.11. Donorregistratie ja/nee

Per 1 juli 2020 is de nieuwe donorwet van kracht: (bij het schrijven van dit document vertraagd door corona). Deze wet is voor mensen in Nederland van 18 jaar of ouder die ingeschreven zijn in een Nederlandse gemeente. De overheid vraagt aan deze mensen om een keuze in te vullen in het Donorregister. In het register kan worden aangegeven of men wel of niet organen en weefsels aan een patiënt wil geven – mocht de donor om wat voor reden dan ook overleden zijn. Het gaat om bijvoorbeeld een nier, longen of huid.

Er zijn vier keuzes.

- Keuze 1: Ja, ik geef toestemming voor orgaandonatie
U wilt donor worden. Misschien wilt u sommige organen en weefsels niet doneren. U kunt dit ook invullen op het formulier.
- Keuze 2: Nee, ik geef geen toestemming voor orgaandonatie
U wilt geen donor worden.
- Keuze 3: Mijn partner of familie beslist
U wilt dat uw partner of familie voor u kiest na uw overlijden.
- Keuze 4: Een door mij gekozen persoon beslist
U wilt dat iemand anders voor u kiest na uw overlijden.

Een keuze kan altijd worden gewijzigd.

Wat gebeurt er als niets wordt ingevuld?

Met de nieuwe wet per 1 juli 2020 is er iets belangrijks veranderd. Als er niets wordt ingevuld, dan komt er in het Donorregister bij de naam te staan: 'Geen bezwaar tegen orgaandonatie'. De familie hoort dan bij overlijden dat er geen bezwaar is gemaakt tegen het doneren van organen of weefsels. Dat betekent dat de organen na overlijden naar een patiënt kunnen gaan. Alleen als familie heel zeker weet dat de overledene geen donor wilde zijn, dan gebeurt dat niet.

Waarom kiezen?

Dan staat in het Donorregister precies wat diegene zelf wil. De partner en/of familie weten dan of diegene wel of niet donor is. Als de wens om géén donor te willen zijn, is het belangrijk dat aan te geven in het Donorregister.

De keuze kan worden doorgegeven op de website van het Donorregister (<https://www.donorregister.nl>) of via een papieren formulier.

3.12. Overige verzekeringen

De volgende verzekeringen kunnen ook worden overwogen als je 18 bent. Ze zijn niet verplicht, maar in sommige situaties wel verstandig. Als je nog bij je ouders woont of op kamers, dan kan je terugvallen op de verzekering van je ouders. Woon je zelfstandig, dan is een eigen verzekering wel handig om af te sluiten. Op internet is allerlei informatie te vinden over deze verzekeringen. Voor alle verzekeringen geldt: als je meerdere verzekeringen (dus ook zorgverzekering, WA, aansprakelijkheid en onderstaande) bij één verzekeraar afsluit levert dat vaak korting op.

Inboedelverzekering

De inboedelverzekering is een verzekering voor de schade die aan de inboedel (eigen spullen) wordt opgelopen. Hieronder vallen spullen in huis, maar bijvoorbeeld ook een fiets, vaartuigen en spullen in de tuin. Een inboedelverzekering keert uit bij brand, bliksem, diefstal, waterschade, enzovoort. De meeste mensen hebben wel een inboedelverzekering, omdat de verzekering nuttig en goedkoop is (rond de € 3,00 voor studenten).

Kijk op <https://www.independer.nl/inboedelverzekering/intro.aspx> voor de goedkoopste verzekering.

Uitvaartverzekering

Met een uitvaartverzekering zijn de kosten voor een begrafenis gedekt. Een begrafenis kost al snel tussen de € 7.500,- en € 10.000,-. Dit is een groot bedrag en zonder verzekering moeten nabestaanden dit bedrag betalen. Wellicht nu nog niet zo'n issue, maar op tijd beginnen met sparen houdt de premie laag, ook op latere leeftijd als er misschien sprake is van eigen kinderen (die dan voor de kosten komen te staan als de ouder geen uitvaartverzekering heeft).

Ouders verzekeren vaak hun kinderen van af de geboorte al mee, het is goed om te checken wat er eventueel al is geregeld. Bij <https://www.nibud.nl/consumenten/uitvaartverzekering/> is meer informatie te vinden over de kosten van verschillende verzekeringen.

Reisverzekering

Een reisverzekering dekt onverwachtse kosten tijdens reizen buiten Nederland. Er wordt bijvoorbeeld uitgekeerd bij kosten rond een ongeluk of diefstal

1. Er kan gekozen worden voor een doorlopende of een kortlopende reisverzekering. Bij reizen langer dan 21 dagen of meerdere keren per jaar is een doorlopende reisverzekering vaak goedkoper. In dat geval geldt de verzekering het hele jaar.
2. Er kan worden gekozen voor een Europa dekking of een Wereld dekking, afhankelijk van de reisbestemming(en).
3. Er kan gekozen worden voor verschillende onderdelen: wintersportdekking, medische kosten, ongevallendekking, etc. Kies voor de onderdelen die alleen voor de betreffende vakantie(s) nodig zijn; dit voorkomt overbodige kosten.

Het is bijna altijd mogelijk een annuleringsverzekering (zie volgende kopje) bij de reisverzekering af te sluiten. Dit is meestal goedkoper dan de verzekeringen apart afsluiten. Met een annuleringsverzekering krijgt de verzekerde (een deel van) het bedrag terug dat voor de vakantie is betaald, als de reis onverwachts niet doorgaat door bijvoorbeeld ziekte of een sterfgeval.

Annuleringsverzekering

Met een annuleringsverzekering krijgt men (deels) het bedrag terug dat voor de vakantie is betaald, als de reis onverwachts niet doorgaat door bijvoorbeeld ziekte of een sterfgeval. Als het onverwachts nodig is eerder terug te gaan van het vakantie adres dan worden de kosten van deze terugreis vaak ook vergoed.

Er moet wel een goede reden zijn om de reis te annuleren. Bijvoorbeeld: overlijden of ernstige ziekte van de verzekerde of een naast familielid; medische noodzakelijke ingreep die de verzekerde, een partner of kind moet ondergaan; overlijden of ernstig ziek worden van de persoon waar de vakantie plaats zou vinden etc. Let dus goed op de voorwaarden bij het afsluiten van een annuleringsverzekering!

Rechtsbijstandverzekering

Bij een conflict waarbij een advocaat nodig is om eruit te komen, kan dat veel kosten met zich meebrengen. Het is mogelijk je te verzekeren tegen de kosten van rechtsbijstand (de kosten voor bijvoorbeeld een advocaat). Deze kosten zijn ongeveer € 5,00 tot € 15,00 per maand, afhankelijk van het pakket.

Er zijn verschillende pakketten:

- Consument (kopen via internet, als er ruzies zijn binnen familie over kinderen, over erfrecht en over de school)
- Wonen (als er ruzies zijn over de huur- of koopwoning)
- Verkeer (als er ruzies zijn over schade die gemaakt is binnen het verkeer of bij het kopen van een motorrijtuig)
- Werk & Inkomen (bij conflicten met werkgever, uitkering of pensioen)
- Belasting & Vermogensbeheer (bij belastingaanslagen)
- Mediation bij echtscheiding

Via <https://www.independer.nl/rechtsbijstandverzekering/intro.aspx> is het makkelijk kiezen welk pakket het best past de specifieke situatie en welke optie het goedkoopste is.

Een andere mogelijkheid voor het gebruik maken van een advocaat, zonder budget, is PRO DEO (ook voor mediation). Zie <https://www.juridischloket.nl/hoe-we-werken/advocaat-nodig/>

Let op: deze verzekering wordt door studenten niet vaak afgesloten. Bekijk goed wat er écht nodig is.

3.13. Oriënteren/inschrijven school

Tip:

- Begin op tijd met het oriënteren op een vervolgopleiding. Open dagen zijn vaak het hele jaar en geven een goed beeld van een opleiding
- Sommige opleidingen bieden de mogelijkheid om een aantal lessen mee te lopen
- Schrijf op tijd in! De meeste opleidingen geven alleen garantie op een plek als er vóór 1 april (MBO) of 1 mei (HBO/universiteit) ingeschreven wordt. Wanneer een opleiding een maximaal aantal plekken heeft, kan er loting/selectie plaatsvinden en is de inschrijving eerder.

Op de website van de opleiding is meer informatie te vinden over het inschrijven, schoolgeld, etc.

3.14. Studiefinanciering/ tegemoetkoming scholieren

Bij naar 'school gaan'/studeren na de 18e verjaardag hebben leerlingen recht op geld (krijgen/lenen) van de overheid om te helpen om onder andere schoolgeld en andere kosten te betalen. De overheid kijkt daarbij naar de specifieke situatie, maar ook naar het inkomen van ouders.

Studiefinanciering

- Studenten hebben recht op studiefinanciering vanaf hun 18e als ze naar MBO/HBO of universiteit gaan.
- Studiefinanciering bestaat uit verschillende onderdelen. Wat er mogelijk is, hangt onder andere af van de opleiding. De student bepaalt zelf welke onderdelen hij/zij aanvraagt.

- Studenten krijgen meer geld als ze niet meer bij hun ouders wonen; dit heet uitwonend. Behalve bij HBO of universiteit; studenten die onder het nieuwe stelsel vallen – daarbij wordt niet gekeken naar de woonsituatie. Meer informatie: <https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/bedragen.jsp>
- Studiefinanciering voor MBO, HBO en universiteit is niet altijd een gift, maar mogelijk (gedeeltelijk) een lening.

Meer informatie en studiefinanciering aanvragen <https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/bedragen.jsp>

Tegemoetkoming scholieren

- In overige gevallen hebben studenten vanaf 18 jaar mogelijk recht op tegemoetkoming studiekosten **(VWO/ HAVO/ MAVO/ VMBO-tl/ LWOO/ Praktijkonderwijs/ Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs/ Voortgezet Speciaal Onderwijs)**
Tegemoetkoming studiekosten bestaat uit verschillende onderdelen. Welke bedrag hangt af van de opleiding. De student bepaalt zelf welke onderdelen hij/zij aanvraagt.
- Studenten krijgen meer geld als ze niet meer bij hun ouders wonen; dit heet *uitwonend*. Behalve bij HBO of universiteit; studenten die onder het onder het nieuwe stelsel vallen – daarbij wordt niet gekeken naar de woonsituatie.
- De tegemoetkoming scholieren is een gift. Dit hoeft niet terugbetaald te worden.

3.15. OV-kaart

Iedereen die studiefinanciering krijgt (dus niet bij tegemoetkoming studenten) heeft recht op een OV-kaart of zoals instanties het noemen: het studentenreisproduct. Er kan gekozen worden tussen een week- of weekendabonnement.

MBO

Ook iedereen die een voltijdse mbo opleiding gaat volgen kan een studentenreisproduct aanvragen. Ook al vóór de 18e verjaardag kan deze ingaan.

Reizen door studenten met een opleiding op niveau 1 of 2 is altijd gratis. Voor studenten op niveau 3 of 4 zit het anders; dan wordt het studentenreisproduct alleen een gift als het diploma binnen 10 jaar wordt gehaald. Er kan ook voor gekozen worden geen gebruik te maken van het studentenreisproduct.

MBO 1 of 2: Dat geeft recht op het reisproduct zolang de student ingeschreven staat op dit niveau.

MBO 3 of 4: Dat geeft maximaal 7 jaar recht op het reisproduct. Als het recht op een studentenreisproduct vervalt, moet hij door de gebruiker worden stopgezet. Dat gebeurt dus niet automatisch.

HBO en Universiteit

Het reisproduct is een voorlopige lening. Die lening hoeft niet te worden terugbetaald als het diploma binnen 10 jaar wordt gehaald. Er kan altijd voor worden gekozen om het reisproduct niet op te halen.

Voor een opleiding in het HBO en/of aan de universiteit heeft de student recht op een studentenreisproduct tijdens de gebruikelijke studieduur van de opleiding. Wordt er langer over de opleiding gedaan, dan krijgt de student nog maximaal 1 jaar een studentenreisproduct. Voor de meeste opleidingen is dit in totaal 5 jaar. Loopt de studie meer dan een jaar uit, dan moet actief (zelf) het studentenreisproduct worden stopgezet.

Het is belangrijk dat je op tijd de OV-kaart stop zet, als dit te laat gebeurt dan kost dat € 75,00 per halve maand. Als de kaart nog onterecht wordt gebruikt verdubbelt dit bedrag.

Meer informatie over het studentenreisproduct is te vinden op <http://www.studentenreisproduct.nl>.

3.16 Werk

Het 'loont' om verschillende redenen om te werken. Werken kan het volgende opleveren:

- Geld; dit betekent meer kunnen uitgeven en meer kunnen sparen en dus investeren in de toekomst
- Nieuwe vaardigheden of zelfs het leren van een vak
- Nieuwe mensen leren kennen, samenwerken
- Leren wat er allemaal bij werk komt kijken: solliciteren, een C.V. maken, uren schrijven etc.
- Werkervaring staat heel goed op de C.V.
- Etc.

Werken kan op veel manieren. Buiten, binnen, met het hoofd, met de handen, alleen of samen. En...zoveel mensen, zoveel verschillende baantjes.

Het is dus goed om na te denken over welk werk past. Wat past bij je interesses, verdient het genoeg geld, blijft er genoeg vrije tijd over enz.

Meer informatie over solliciteren en werk vinden: <https://www.kwikstart.nl/werk/werk-vinden-solliciteren>.

3.17. Op kamers

Op kamers gaan is een grote stap die de nodige voorbereiding vraagt.

Waar moet aan worden gedacht?

Van tevoren:

- Zorgen voor genoeg spaargeld. Op kamers gaan is duur. Vaak moet bij de start 2 keer de huur als borg worden opgehoest. Ook is het een en ander aan uitzet nodig. Zie <https://www.studentopkamers.nl/studentenkamer/checklist/> (ook voor andere handige tips)
- Weeg goed af of er genoeg inkomsten zijn om het allemaal te kunnen betalen. Maak evt. gebruik van de bijlage bij hoofdstuk 3 om verwachte inkomsten en uitgaven op een rijtje te zetten
- Denk om eventueel aanpassen van de verzekeringen (zie paragrafen 3.10 en 3.12)
- Meubels en andere spullen uitkiezen. Een ruim budget? Dan is de weg naar de juiste winkels zo gevonden. Minder te besteden? Op marktplaats en in kringloopwinkels is veel voor een prikkie te vinden. Verder kan het helpen het eigen netwerk te mobiliseren (voor spullen én verhuizen)
- Check van te voren of er aanspraak kan worden gemaakt op huurtoeslag (<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoelagen/huurtoeslag/>) of uitwonende beurs (<https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/waar-bestaat-het-uit.jsp>)
- Check goed de kleine lettertjes van het huurcontract!

Bij start van wonen:

- Inschrijven bij de gemeente: kijk op de website van de gemeente (van de nieuwe woning) voor meer informatie en om een afspraak te maken. Let op; dit is verplicht en moet in de meeste gevallen binnen 5 dagen, voorkom een boete.
- Wijzig het adres bij instanties (bank, verzekeraar, werkgever, school, huisarts, fysiotherapie etc.). Denk ook aan abonnementen.
- Verhuis je naar een adres op grote afstand van het oude adres, regel dan op tijd een nieuwe huisarts, tandarts, etc.
- Overweeg een inschrijving bij (een) woningbouwvereniging(en). Meestal levert elke maand een punt op waarmee de kans op een serieuzer huis(je) in de toekomst groter wordt.

3.18. (extra) hulp/ondersteuning voor/na 18

Voor jongeren die extra hulp nodig hebben richting volwassenheid zijn er verschillende mogelijkheden. Hieronder een aantal mogelijkheden **tot 18**:

Hulp	Waarvoor?	Bijzonderheden
Gemeente (CJG/sociaal team)	- Ambulante Jeugdhulp - Pleegzorg - Jeugdzorgplus - Verblijf in een jeugdinstelling - Jeugd-GGZ - Jeugdzorg voor jongeren met een (ernstige) beperking - OTS en voogdij - Jeugdreclassering - Jeugdbescherming	De gemeente verleent deze hulp niet zelf, maar kan wel de weg wijzen. Op de website van de gemeente zijn onder het kopje jeugdzorg/jeugdhulp/sociale teams contactgegevens te vinden. Zij kunnen je verder helpen.
Huisarts	- Lichamelijke klachten/ziekt - Preventie - Verwijzen naar andere hulp	De huisarts kan ook verwijzen (doorsturen) naar andere vormen van hulp zoals bijvoorbeeld de ggz of jeugdzorg. Ook hebben veel huisartsen tegenwoordig een 'praktijkondersteuner' in huis. Hij of zij kan ook bij veel (lichte) problemen ondersteunen.
Wijkagent	Eerste aanspreekpunt in de buurt voor bijv. situaties met drugs/geweld of bedreiging.	Een wijkagent kan ook de weg wijzen naar allerlei soorten hulp. Vind de wijkagent in de buurt: https://www.politie.nl/mijn-buurt/wijkagenten
School (mentor/maatschappelijk werk)	Eerste aanspreekpunt binnen school; steuntje in de rug of luisterend oor	Een mentor of schoolmaatschappelijk werker kan als hij/zij niet zelf kan helpen ook de weg helpen vinden naar andere hulp.
Kindertelefoon	Raad, advies, een luisterend oor of gewoon even kletsen.	Elke dag gratis te bellen op 0800 - 0432 van 11.00 uur tot 21.00 uur. Geen vraag is te gek; chatten of meer informatie op https://www.kindertelefoon.nl .
Buurthuis	Activiteiten en/of lichte hulp/verwijzing	Sommige buurthuizen hebben een inloopsprekkuur of hulp bij kleine financiële problemen, etc.
Jeugd GGZ	Voor psychische problemen	Hiervoor is een verwijzing nodig van de huisarts. Tot 18 jaar kan ook via CJG/sociaal team.

Hieronder mogelijkheden **ná 18:**

Hulp	Waarvoor?	Bijzonderheden
Gemeente	- Ondersteuning thuis vanuit de WMO - Ondersteuning die past bij persoonlijke situatie - Ondersteuning in spoedgevallen - Persoonsgebonden budget (PGB) - Schuldhulpverlening - Uitkering	De gemeente verleent deze hulp niet zelf maar kan wel de weg wijzen. Op de website van de gemeente is meer informatie te vinden.
Huisarts	- Lichamelijke klachten/ziekte - Preventie - Verwijzen naar andere hulp	De huisarts kan ook verwijzen(doorsturen) naar andere vormen van hulp zoals bijvoorbeeld de ggz of jeugdzorg/wmo. Ook hebben veel huisartsen tegenwoordig een 'praktijkondersteuner' in huis. Hij of zij kan ook bij veel (lichte) problemen ondersteunen.
Wijkagent	Eerste aanspreekpunt in de buurt voor bijv. situaties met drugs/geweld of bedreiging.	Een wijkagent kan ook de weg wijzen naar allerlei soorten hulp. Vind de wijkagent de buurt: https://www.politie.nl/mijn-buurt/wijkagenten
(jeugd) maatschappelijk werk	- Hulp en begeleiding bij bijv. eenzaamheid, huiselijk geweld, rouwverwerking, problemen op het werk, financiële problemen, problemen met instanties en relatieproblemen. - Het jeugdmaatschappelijk werk is een specifieke take van het AMW, hier kunnen kinderen en jongeren terecht voor hulp en begeleiding bij (psycho)sociale problemen.	Een (jeugd)maatschappelijk werker evt. ook de weg helpen vinden naar andere hulp.
Juridisch loket	Gratis hulp bij juridische problemen	https://www.juridischloket.nl
Kindertelefoon	Raad, advies, een luisterend oor of gewoon even kletsen.	Elke dag gratis te bellen op 0800 - 0432 van 11.00 uur tot 21.00 uur. Geen vraag is te gek; chatten of meer informatie op https://www.kindertelefoon.nl
Buurthuis	Activiteiten en/of lichte hulp/verwijzing	Sommige buurthuizen hebben een inloopspreekuur of hulp bij kleine financiële problemen, etc.
GGZ	Voor psychische problemen	Hiervoor is een verwijzing nodig van de huisarts

BIJLAGE BIJ PARAGRAAF 3.3: BEGROTING MAKEN**Begroting**

Naam:

Jaar:

Huidig			
Inkomsten		Uitgaven	
	€		€
Zakgeld?		Telefoon?	
Loon?		Kleding?	
Totaal	€ -	Totaal	€ -
VERSCHIL		€ -	

Ná je 18^e verjaardag			
Inkomsten		Uitgaven	
	€		€
Loon?		Zorgpremie?	
Studiefinanciering?		Telefoon?	
Zorgtoeslag?		Kamer?	
		Vervoer?	
Totaal	€ -	Totaal	€ -
VERSCHIL		€ -	